

Achter de statistiek

Tijdens een draaiperiode in Griekenland sprak V Joost Conijn telefonisch. Hij zei: 'Met feiten en politiek houd ik me niet bezig. Hulpverleners spreek ik niet. Ik zoek de mens. Hoe die overleeft, hoe die reageert. De menselijkheid achter de

statistiek. Af en toe schrikt het Westen even op, van een foto van een dood kind op het strand. Maar er is weinig besef dat dit mensen zijn zoals jij en ik. Net zo aardig, net zo ijdel, net zo hoopvol, net zo gedeprimeerd.'

twee weken geleden. De installatie die Conijn nu in het museum heeft gebouwd, voegt wel iets aan de film toe: een tribune van gerecycled expositiemateriaal en een paar grote wanden van ritselend plastic.

De Europese vluchtelingen crisis is oud nieuws geworden, verschoven naar de binnenpagina's van de kranten. Achter het nieuws aan dienen zich inmiddels andere beelden aan. Gemaakt door kunstenaars die geen dwingende agenda hebben of de voorpagina moeten halen. Dat ging zo na de genocide in Rwanda, na 11/9, na de kernramp in Fukushima en het gebeurt ook met de vluchtelingen crisis, die er in feite al decennia is. De kunstenaar richt zijn camera op hetzelfde probleem, maar laat iets anders zien (zie kader).

Good evening to the people living in the camp lijkt in eerste instantie vrij zorgeloos. Je ziet kinderen spelen, vuurtje stoken, vissen – een beetje een rafelig zomerkamp met veel zelfredzaamheid lijkt het, exemplarisch voor Conijns projecten (zie zijn film *Vliegtuig* uit 2000, over zijn avonturen in Afrika met een door hemzelf gebouwd vliegtuig).

Een man laat zich scheren onder

een flapperend tentdoek; een ander masseert de stress uit de buik van een medebewoner in een geïmproviseerd badhuis. De context druppelt mondesmaat binnen. De omroepinstallatie van het kamp roeptoetert de begroeting die de film zijn titel gaf, en meldt dan dat er een rode sportbroek verloren is geraakt met identiteitsdocumenten in de zakken. Er is een gesprek waarin een man vertelt over zijn grote auto, waarmee hij als een koning rondreed in Raqqa. De anderen wuiven het een beetje weg.

Conijn reed in 2016 naar Calais, naar eigen zeggen omdat hij niets kon met de beelden die op dat moment het nieuws domineerden. Hij had geen idee wie de mensen waren over wie iedereen een mening

Joost Conijn had geen idee wie de mensen waren over wie iedereen een mening had. Dat was zijn motivatie

had, dat was zijn motivatie. Na Calais ging Conijn naar de Griekse grens met Macedonië, waar hij filmde in een kamp op een verlaten startbaan. De bewaking omzeilde hij door via een gat in het hek te kruipen.

De film springt tussen de kampen heen en weer. In Calais is het grimmiger, smeriger en gejaagder. Koud ook, jongemannen houden hun handen bijna in een gasvlam om op te warmen. Een bord eten, een kop koffie wordt de camera toegestoken. Ineens rennen we mee met een groep die probeert in vrachtwagens naar Engeland te klimmen. Later lopen we door het duister mee naar de Macedonische grens. Of de vlucht lukt kom je niet te weten, terwijl je dat tegen die tijd graag wilt weten.

Langzaam draait de film de klem aan en toont wat de Chileens-Amerikaanse kunstenaar-activist Alfredo Jaar beweert: beelden zijn nooit onschuldig, nooit objectief. Door ergens op af te stappen, door een gat te kruipen en te kijken, word je deelgenoot. Ook als kijker.

Joost Conijn: *Good evening to the people living in the camp*
Museum Boijmans van Beuningen, 10/2 t/m 6/5.

den. Ai Weiwei's fotoserie *Relating to Refugees* is tot eind dit jaar te zien in het Humanity House, Den Haag.

Glimpse – Artur Zmijewski
Vijftien minuten duurt dit geluidloze 16mm-filmpje in zwart-wit, maar het zijn lange minuten. Zmijewski filmde in Calais en Parijs. De schaamte slaat al snel toe, als de kunstenaar demonstratief schoenen uit-

deelt, een man een wit kruis op zijn rug schildert en – o schaamte – Afrikanen een bezem in de hand duwt en gebaart: hup, vegen. Alsof de kunstenaar het vleesgeworden beleid is. 'Sentimentaliteit en politieke correctheid zijn hem vreemd', noemde het Van Abbemuseum dat. *Glimpse* werd vertoond op de Documenta in Athene en op het afgelopen

Henk Wilschut: *Defiant Gardens*.

IFFR in Rotterdam, waar een bezoeker zei: dit kun je eigenlijk niet laten zien zonder na afloop ruzie te zoeken. Er zijn online hoog-

uit een paar seconden van *Glimpse* te vinden, het wachten blijft dus op een volwaardige tentoonstelling van de Poolse kunstenaar.

In the same boat – Francesco Zizola
De Italiaanse fotograaf Zizola voer drie weken mee op een reddingsboot in de Middellandse Zee. Zijn korte film combineert opnamen van de radio van de reddingsbrigade ('Our life is in danger', 'Okay. Don't cry. Give me your position') met foto's en korte filmbeelden van het gekrioel op overvolle boten. Te zien op Vimeo.

Caspar Janssen loopt een jaar lang door Nederland en brengt al doende het landschap in kaart, en daarmee de planten, dieren, mensen en kwesties van het Nederlandse land.

Caspar loopt

Boezeroen

Aflevering 166: Twentenaren zijn overwegend katholiek, dus ook hier is het carnaval op komst.

Of ik verder nog wat meemaak als ik zo in Twente ben? Dat soort dingen willen mijn vrienden vaak weten. Zij vinden dat ik mijn rol als heikneuter en natuurvorser soms wat overdrijf. Nou goed. In Ootmarsum zijn galeries en winkels met spullen die toeristen kopen. Er zijn musea, er is een glastelier en een stokerij die whisky maakt met 'de authentieke smaak van het Noord-Twentse coulissenlandschap met zijn houtwallen en rijke historie'. Verder: oude vakwerkhuisen, waterputten met haalbomen, de katholieke Simon en Judaskerk en de hervormde kerk aan de Ganzenmarkt. Ootmarsum moet het hebben van het toerisme. Ik eet er snert en mijn paraplu waait er kapot.

Wie denkt dat de Twentenaren teruggetrokken leven achter hun houtwallen heeft het mis. In Oldenzaal, Enschede, Hengelo, Borne en Almelo wonen behoorlijk wat mensen, en er zijn veel

verbindingen tussen die plaatsen, het verkeersgeraas is niet van de lucht.

Twente is overwegend katholiek, dat springt in het oog omdat de voorbereidingen voor carnaval overal in volle gang zijn. Tot mijn eigen verbazing geeft me dat een vertrouwd gevoel. Dat zal komen doordat ik een halve zuiderling ben.

Ik overnacht twee nachten in Delden, in hotel De Zwaan. Vanuit

Ootmarsum

mijn kamer kijk ik uit op Landgoed Twickel, en op de rondweg die het landgoed en het stadje bruut scheidt. In het hotel werken aardige mensen, en ik verbeeld me dat de meisjes blozen als ik iets vraag.

Omdat ik veel loop, ben ik 's avonds moe. Ik eet een avond in De Zwaan, en de andere avond in een restaurant met de oudbruine uitstraling van een eetcafé. Ik zit nog niet of de leden van de plaatselijke carnavalsvereniging komen binnen in hun boezeroen. Nu barst het feestgedruis los, verwacht ik, maar de mannen en vrouwen slaan achter mij serieus aan het vergaderen.

Na drie glazen wijn val ik zowat om. In mijn hotelkamer zie ik nog net een fragmentje van *Jinek*. Een cabaretier vertoont verkiezingsfilmpjes van lokale politici. Het idee is dat we daar om lachen. Ik voel me opeens heel ver verwijderd van Amsterdam. En dan val ik in slaap.